

Çin Halk Cumhuriyeti'nde Sosyal Güvenlik Sistemi ve İstihdam Politikası

Bayram YILMAZ
Aliağa Kaymakamı

20 Aralık 2014- 20 Ocak 2015 tarihleri arasında katılmış olduğum, İçişleri Bakanlığımızca düzenlenmiş olan “Çin Kısa Dönem Eğitim Programı” süresince Çin Halk Cumhuriyeti’ndeki merkezi ve yerel yönetimlerin reform çalışmaları, karar ve uygulamalarını; güvenlik, sağlık, eğitim, ulaşım, kentleşme gibi ana sektörlerdeki hizmetleri teorik ve pratik düzeyde yerinde görme imkanı oldu.

Etkin bir nüfus kayıt sistemi oluşturulma çalışmalarına önem verilen ülkede, kırsal kesimde 40 milyon, kentlerde 30 milyon olmak üzere toplamda 70 milyon insan düşük gelir sigorta sisteminden yararlanmaktadır. Ülke genelinde 60 yaş üstü 200 milyon insan olduğu ve bunların yaşlılık sigortası kapsamında sigorta primlerini daha düşük ödediği ifade edilmektedir.

İlk 15 günü başkent Pekin'de, 10 günü Şangay'da, son haftası da serbest program şeklinde gerçekleşen 30 günlük programa Bakanlık Temsilcileri, Vali Yardımcıları, Kaymakamlar ve Bakanlık İl Müdürleri katılmıştır.

Program süresince gerçekleşen konferanslar, ziyaretler, görüşmeler, araştırmalar ve gözlemler sonucunda Çin Halk Cumhuriyeti'nde merkezi hükümetin ve yerel yönetimlerin önem verdiği en önemli konuların ve yürüttüğü yenilikçilik çalışmalarının başında istihdam ve sosyal güvenlik konusunun yer aldığı görülmüştür.

İstihdam konusu, 1.360.000.000 nüfuslu ülkede huzuru, güvenliği, asayişi, milli birliği ve kalkınmayı sağlamanın baş şartı olarak da görülmektedir.

1- Reform Çalışmaları

Çin'de reform ve dışa açılma uygulaması 1979 yılından itibaren gündeme gelmiş, bugüne kadar da 6 defa kapsamlı reform çalışması yapılmıştır. Her defasında, hükümetin verimli çalışmasını sağlamak, ekonomiyi ve piyasayı güçlendirmek, istihdamı artırmak ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak öncelikli konular arasında yer almıştır.

Genel yaklaşım ve uygulamalara baktığında, reformların özünü sosyal güvenlik ve istihdam konusunun oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Her yönetim biriminin ve her kademedeki yöneticinin en önemli görevi istihdama katkı sağlamaktır. Vatandaşların kamu hizmetlerinden tatmin seviyesini yükseltmek, diğer

bir ifadeyle sosyal güveni tesis etmek de hem merkezi hem de yerel yönetimlerin en çok önem verdiği konuların arasında yerini almaktadır.

İstihdam artışı ve ticari piyasanın canlanması reform çalışmalarının somut göstergeleri olarak kabul edilmektedir. 2014 yılında, ülke genelinde 8 milyon yeni işletme/işletmeci piyasaya girmiş ve ayrıca 10 milyon kişi istihdam edilmiştir.

Her alanda sistem ve çözüm süreçleri Çin'e özgü bir yapı sergilemektedir. 80 milyon kayıtlı üyesi olan ve her alanda temel belirleyici otorite ve güç durumunda olduğu Çin Komünist Partisi sosyal ihtiyaçları ve gelişmeleri değerlendirmekte, ana politikaları belirlemektedir. Hükümet de sahadaki sorunları çözmekte, istihdamı sağlamaktadır.

2- Sosyal Sigorta Sistemi

Çin'de, kamuda çalışanların tamamı sigortalı olup, özel sektörde çalışanların da sigortalı yapılması zorunlu olduğu bulunmaktadır. 2011 yılı Temmuz ayında yürürlüğe giren Sosyal Sigorta Kanununa göre, temel sağlık ve temel yaşlılık sigortası ülkedeki tüm nüfusu kapsamaktadır. Ülke nüfusunun %90'ını ile ilgili işlemler tamamlanmış, sigorta kapsamına alınmıştır.

Ülkedeki yaklaşık 1.360.000.000 nüfusun 730 milyonu (%54) kentte, 630 milyonu kırsalda (%46) yaşamaktadır. Ortalama yaşam süresinin 78 olduğu ülkede (gelişmiş ülkelerde 82), temel sosyal sigorta ve sosyal güvenlik sistemi geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda kentte çalışanlara, kırsalda çalışanlara, yaş-

lılara farklı sigorta sistemi uygulanmaktadır.

Ülkede işsizlik sigorta fonu mevcut olup, çalışırken işsiz kalanlara 15 ay süreyle 870 Çin Yuanı işsizlik maaşı ödenmektedir. 15 ay süre içinde devlet işsize iş teklif etmekte, iş bulmaya gayret etmektedir. 60 yaş üstü olup da herhangi bir geliri olmayanlara da aylık 80 - 180 Yuan arasında karşılıksız yaşlılık yardımı yapılmaktadır.

Ülkedeki sosyal güvenlik sisteminde temel sağlık sigortası, işsizlik sigortası, yaşlılık sigortası, doğum sigortası, iş kazası sigortası, ağır meslek hastalığı sigortası, köy kolektif sigortası gibi sigorta uygulamaları mevcuttur. Sigorta primlerinin bir kısmı çalışandan kesilirken bir kısmını da devlet veya işveren ödemektedir.

Etkin bir nüfus kayıt sistemi oluşturulma çalışmalarına önem verilen ülkede, kırsal kesimde 40 milyon, kentlerde 30 milyon olmak üzere toplamda 70 milyon insan düşük gelir sigorta sisteminden yararlanmaktadır. Ülke genelinde 60 yaş üstü 200 milyon insan olduğu ve bunların yaşlılık sigortası kapsamın-

Ülkede kadınlar 55 yaşında, erkekler 60 yaşında emekli olabilmekte; kadınlarda müdür ve üstü görevlerde bulunanlar 60 yaşına kadar çalışabilmektedir.

da sigorta primlerini daha düşük ödediği ifade edilmektedir.

Ülkede kadınlar 55 yaşında, erkekler 60 yaşında emekli olabilmekte; kadınlarda müdür ve üstü görevlerde bulunanlar 60 yaşına kadar çalışabilmektedir.

3- Çin'de İstihdam Politikası ve Uygulamalar

İstihdam Çin Komünist Partisinin, hükümetin, her düzeydeki kurum ve yöneticinin en önemli ve öncelikli görevi olarak kabul edilmektedir. Uygulayıcı durumda olan Çin Hükümeti istihdam politikasına büyük önem vermektedir.

Çin Hükümeti, üniversiteden mezun

olanların istihdamını tüm istihdam politikasının en önemli noktası olarak görmektedir. Bu konuda planlar hazırlanmakta, çalışmalar yapılmaktadır. 17 Mart 2013 tarihinde görev başlanan Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, 2014 yılını nitelikli istihdam ve yenilikçilik yılı olarak ilan etmiştir.

Ülkedeki istihdam politikaları öncelikle genç insanlara yönelmiş olup; kendi işini kurarak istihdam konusu özel olarak teşvik edilmektedir. İstihdamın yüksek olmasının ülkedeki ekonomik ve sosyal istikrarı koruduğu ifade edilmektedir (Yuan Shuwei, Çin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Daire Başkanı Yardımcısı).

Üniversiteden yeni mezun olanlara ve kırsal kesimden kente gelenlere iş bulma konusu merkezi ve yerel yönetimlerin öncelikleri arasında yer almaktadır.

Çin'de hükümet, insan kaynaklarının sektörler arasında dengeli dağılımına büyük önem vermektedir. Hükümet yerel yönetimlerde, kamu kurumlarında ve kamu hizmet birimlerinde, norm kadro türü bir uygulama ile personel yığılmalarını önlemeye çalışmaktadır. Ülkede çalışanların %33,6'sı tarımda, %30,3'ü sanayide ve %36,1'i de hizmet sektöründe istihdam edilmektedir.

İstihdam Politikasının Temel İlkeleri

Çin'de işsizlik konusunda yapısal sorunların çözümüne önem verilmektedir. Üniversite eğitimi sırasında ve mezun olduktan sonra istihdama yönelik eğitimler verilmektedir. Çin Hükümeti istihdam konusunda şu temel ilkeleri benimsemiştir:

- Çeşitli düzeydeki yerel yönetimler halkın istihdamına öncelik verecek,
- İstihdam alanında reformlar hızlandırılacak,
- Toplumda istihdam eşitliğini engelleyen hususlar ortadan kaldırılacak,
- Üniversite mezunları nitelikli işlere yerleştirilecek; yüksek teknoloji ve bilgi gerektiren iş ve sektörlerde üniversite mezunlarına daha çok fırsat verilecek,
- Çalışmakta iken işsiz kalanların yeniden istihdamı için hükümet her türlü gayreti gösterecek,
- Kendi işini kurmak isteyenlere mali yardım yapılacak,
- İstihdamı artırmak amacıyla işletmelere düşük faizli kredi verilecek; vergi indirimini uygulanacak; işletmelere sigorta primi desteği sağlanacak,
- Mesleki eğitime önem verilecek.

Mesleki Eğitim

Ülkede mesleki eğitime büyük önem verilmektedir. Kentlerde işsiz olarak kayıtlı olanlara, kırsaldan kente göç etmiş olan işsizlere, yüksekokullardan mezun olan öğrencilere, kırsalda ve kentte eğitim seviyesi ve niteliği düşük olanlara 1 yıl süreyle mesleki eğitim verilmektedir. Mesleki eğitimi ağırlıklı olarak yerel yönetimler vermektedir. Eğitime katılanlara, eğitim sırasında mali destek sağlanmakta; eğitim sonunda sertifika verilmektedir. Özellikle öğrencilere yönelik olarak, istihdam öncesi yapılan stajlar döneminde de devlet mali destek sağlamaktadır.

Kendi İşini Kurmak İsteyenlere Destek

Çin'de isteyenler kendi işini kurabilmekte, bazıları iş piyasasında iş bulmakta, bir kısmına da hükümet iş bulmaktadır. Hükümet kendi işini kurmayı çok önemsemekte ve teşvik etmektedir. Kendi işini kurmak isteyenlere, 100 bin Çin Yuanına (Ort.30.000 TL) kadar düşük faizli kredi verilmekte; ruhsat masrafları, vergi gibi konularda da indirim yapılmaktadır.

Üniversite Mezunlarının İstihdamı

Çin Komünist Partisi ve Çin Hükümeti, özellikle üniversite mezunlarının ve gençlerin istihdamına büyük önem vermektedir. Her işsize bir rehber görevlendirilmekte, her apartman da bir istihdam görevlisi hizmet vermektedir.

Kendileri ile görüşülen uzmanlar, işsiz bir insanın önce kendi sağlığının bozulacağını, sonra aile huzurunun, sonra da yaşadığı şehrin huzurunun olumsuz etkileneceğini, bu sebeple

herkesin bir işle meşgul olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. İstihdam sistemi de bu anlayış üzerine kurulmuş ve kararlılıkla yürütülmektedir.

Çin Komünist Partisi, Kasım 2013'de gerçekleştirdiği 18. Merkez Komitesi toplantısında üniversite mezunlarının istihdamı vurgulanmaktadır. Parti kararlarına göre, işe almada eşitlik ve şeffaflık da sağlanacaktır. Çin'de 2013 yılında üniversiteden 7 milyon, 2014 yılında da 280.000 artışla 2 milyon 280 bin genç mezun olmuştur.

Çin Hükümeti, üniversiteden mezun olanların istihdamını tüm istihdam politikasının en önemli noktası ola-

Ülkedeki istihdam politikaları öncelikle genç insanlara yönelmiş olup; kendi işini kurarak istihdam konusu özel olarak teşvik edilmektedir.

Çin Hükümeti, üniversiteden mezun olanların istihdamını tüm istihdam politikasının en önemli noktası olarak görmektedir.

rak görmektedir. Bu konuda ayrıntılı planlar hazırlanmakta ve çalışmalar yapılmaktadır. Üniversiteden mezun olanların 6 ay içinde istihdamı öngörülmektedir.

Üniversite mezunlarının da kendi işini kurmaları özellikle teşvik edilmektedir. Bu amaçla, iş kurma kapasitelerini artırmak için okul sonrası ayrıca mesleki eğitim verilmekte; ruhsat almaları kolaylaştırılmakta; kendi işlerini kurmaları için düşük faizli kredi verilmekte; yenilik yapmaları (inovasyon) ayrıca teşvik edilmektedir.

İş bulma ve İstihdam Kampanyaları

Çin Hükümeti ve yerel yönetimler, istihdamı geliştirmek için 6 tür kampanya düzenlemektedirler:

- **Özel işletmelerde iş bulma haftası kampanyası:** 2005 yılında başlanan uygulama her yıl düzenlenmektedir. Bu hafta içinde yapılan çalışmalar, özel işletmelerle öğrenciler arasında köprü görevi görmektedir ve etkili olmaktadır.
- **İstihdam ayı kampanyası:** İlki 2008 yılında düzenlenen uygulama kapsamında, ay boyunca hükümetin istihdamla ilgili politikaları anlatılmaktadır.
- **Üniversite mezunları iş bulma haftası:** Üniversiteden mezun olup da henüz iş bulamamış olanlara yönelik olarak, ilki 2010 yılında düzenlenen uygulama, bu kapsamda olanlara etkin kamu istihdamı hizmeti sunmayı amaçlamaktadır.
- **Kentler arasında işbirliği:** Büyük ve orta ölçekli kentlerin iş ve istihdam konusunda ortak projeler hazırlamalarını ve çalışmalar yapmalarını sağlamayı amaçlamakta ve teşvik etmektedir.
- **İnternet üzerinden iş bulma kampanyası:** Yılda 4 defa, birer haftalık sürelerle, üniversite mezununu işsizlere yönelik olarak, in-

ternet ortamında iş bulma kampanyası düzenlenmektedir.

- **İstihdamın düşük olduğu bölgelere yönelik iş bulma kampanyaları:** Bütün ülke geneline yönelik olmayıp, istihdamın düşük olduğu bölgelerde, üniversite mezununu işsizlere yönelik olarak düzenlenen kampanyalara kamu işletmeleri ve yerel yönetimler öncülük etmektedir.

Dezavantajlıların İstihdamı

Çin Hükümeti dezavantajlıların istihdamına da önem vermekte, bu konuda düzenleme ve çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda;

- Engellilerin istihdamı için özel kanun çıkarılmış olup, bu durumdakilerin istihdamına kolaylık sağlanmakta,
- Aile mensuplarının tümü işsiz ise bu aileye daha fazla destek ve yardım sağlanmakta,
- Kâr amacı gütmeyen kurumlarda dezavantajlıların istihdamına öncelik verilmektedir.

Kamuda İstihdam Hizmetleri

Kamu istihdam hizmetleri ile ilgili kanun 2008 yılında yürürlüğe girmiştir. Kanun merkezi hükümete, eyaletlere, belediyelere, ilçe ve kasabalara istihdam konusunda yükümlülükler getirmektedir. Konu ile ilgili olarak kendileri ile görüşülen yetkililerce, istihdam konusundaki tedbir ve uygulamaların kısa sürede olumlu sonuçlar verdiği ifade edilmektedir.

Önceki yıllara göre daha büyük ve sağlıklı bürolarda çalışmaya başlayan kamu (iş) kurumları, talep eden-

lere iş bulma ve sosyal güvenlik konularında danışmanlık yapmakta ve kendilerini iş fırsatları konusunda bilgilendirmektedirler.

Program süresince dikkat çeken, Çin Kültürüne ve Devlet Yönetimine özgü önemli hususları da şu şekilde sıralamak mümkündür.

1. Çin Yönetimi ve halkı, mümkün olduğunca birbirleriyle kavga etmemekte; enerji ve zamanlarını ülkenin ekonomik kalkınması, üretim; halkın huzuru ve refahı için harcamaktadırlar.
2. Halkın özgüvenini temin etmek hükümetin en önemli hedeflerinden biri olup, halkın üzerinde korku unsuru oluşturacak bütün uygulama ve görüntülerden kaçınılmaktadırlar.
3. Hizmetlerde ülkenin ve halkın önceliklerine ve yerindeliğe önem vermekte; göstermelik iş yapmamakta; bu şekilde kaynakları ve zamanı daha ekonomik, etkin ve yerinde kullanmaktadırlar.
4. Bankalar ve kamu kurumları Cumartesi ve Pazar günleri de hizmet vermekte; vardiyalı çalışan personel haftanın belli günlerinde dinlenmekte; bu şekilde resmi hizmetler aksamadan, sürekli yürütülmektedir.
5. Çin'de en çok duyulan sözler arasında "En iyi yönetim şekli yoktur, en uygun yönetim şekli vardır" cümlesi yer almıştır. Bu yaklaşım, devlet yönetiminde ve sorun çözmede alternatif düşünmeyi, inatlaşmamayı, sürekli araştırmayı-incelemeyi ve değişimi teşvik etmektedir.

Kamu (iş) kurumları, talep edenlere iş bulma ve sosyal güvenlik konularında danışmanlık yapmakta ve kendilerini iş fırsatları konusunda bilgilendirmektedirler.

6. Çin'de, vatandaşlar az-çok katkı yapmadan hemen hemen hiçbir hizmet alamamaktadır. Bu şekilde zaman ve kaynak israfı önlenmekte, hizmetler daha etkili ve kaliteli sunulmaktadır.
7. Çin'de yaşlıya saygı ve aile birliğine önem verme temel bir kültürel değer durumundadır. Çinli bir ailenin üyeleri, her yılbaşında mutlaka bir araya gelmektedirler. 60 yaş üstü 200 milyon yaşlının bulunduğu ülkede, yeni kanunlar da yaşlıları koruyan hükümler içermektedir. 2012 yılında bu yönde bir kanun çıkarılmıştır.

Çocuklar, yaşlı anne ve babalarını belirli aralıklarla ziyaret etmek ve evlatlık vazifelerini yerine getirmek zorundadır. Bunun için çalışanlara, yaşlı yakınlarını ziyaret etmek için özel izinde verilmektedir. Yaşlı aile fertlerini ziyaret etmeyenlere, mahkemeler ceza vermektedir.

8. Çin'de, sorun olan bir konuda düşünülen bir reform planı önce ilgili sektörün bir biriminde veya yerel yönetim biriminde uygulanmakta, olgunlaştırılmakta, sonuçları değerlendirilmekte; reform ve uygulama başarılı olursa bütün sektöre ve birimlere yaygınlaştırılmaktadır.
9. Ülkede tahakkuk eden bir vergiden, kesinleşen bir para cezasından, ödenmesi gereken bir primden vazgeçme gibi kültür ve uygulama bulunmamaktadır. Örnek olarak, Şanghay Belediyesinin, sosyal sigorta primleri tahsil oranının %99 olduğu ifade edilmiştir.

